

Palaute YK:n ihmisoikeuskomitealle

YK:n ihmisoikeuskomitea on laatinut raportin, jonka tavoitteena on tarkastella, millä tavoin tuomioistuimet eri maissa käsittelevät naisiin kohdistuvia vieraannuttamissyytöksiä. Raportissa vieraannuttamissyytökset rinnastetaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja ne nähdään usein jatkumona parisuhteessa aiemmin tapahtuneeseen väkivaltaan. Raportissa ollaan huolissaan kehityksestä, jonka mukaisesti tuomioistuimet enenevässä määrin toisintavat naisten väkivaltakokemuksia huomioimalla vieraannuttamissyytökset päätöksenteossaan.

YK:n ihmisoikeuskomitea pyysi palautetta raportin sisällöstä 15.12.2022 mennessä.

MJKL:n palaute

Vieraannuttamissyytös voidaan rinnastaa väkivaltaan silloin, jos syytös on aiheeton. Yleensä aiheettoman syytöksen taustalla on tarkoitus mustamaalata entistä puolisoa joko henkilökohtaisen edun saavuttamiseksi osana huoltoriitaa tai kostaakseen kokemiaan vääryyksiä. Aiheettomia syytöksiä voidaan tehdä myös tahattomasti, esimerkiksi erokriisin aiheuttaman alentuneen arviointikyvyn takia.

Ero-osapuolten välillä esiintyy sekä aiheellisia että aiheettomia vieraannuttamissyytöksiä, joita molempia tekevät sekä naiset että miehet. YK:n raportti on tämän takia varsin toispuoleinen. Siinä asetetaan kategorisesti naiset kärsijöiksi ja miehet syyllisiksi. Raportissa ei myöskään asianmukaisesti tuoda esille sitä, että vieraannuttaminen on todellinen ilmiö.

Suomessa sekä vieraannuttaminen että aiheeton vieraannuttamissyytös nähdään ammattilaisten keskuudessa perheväkivallaksi. Lapsenhuoltolaisissa vieraannuttaminen mainitaan epäsuorasti: Vanhemman on vältettävä kasvatustehtävässään kaikkea, mikä voi aiheuttaa haittaa lapsen ja toisen vanhemman väliselle suhteelle. Vieraannuttaminen ei ole Suomessa varsinaisesti rikos, mutta poliisin mukaan sitä voidaan tutkia pahoinpitelynä. Vieraannuttamisen kriminalisointia on Suomessa käsitelty. Ongelmana on, että vieraannuttamisesta voi olla vaikea saada riittävää näyttöä. Vieraannuttamisen (tai aiheettoman vieraannuttamissyytöksen) kriminalisointia pohdittaessa onkin erityisen merkityksellistä luoda riittävän aukoton kriteeristö sille, milloin voidaan todentaa rikoksen tapahtuneen.

Myös lastensuojeluviranomaisille kysymys vieraannuttamisesta on haastava. Lapsen ja toisen vanhemman kontaktikatkoja tapahtuu pitkittyneissä erokonflikteissa, ja usein on vaikeaa tietää, onko taustalla toisen vanhemman tahallinen vieraannuttava puhe ja toiminta vai löytyykö yhteyden katkeamiselle muita vaihtoehtoisia selityksiä. Vanhempi saattaa myös tiedostamattaan toimia tavoilla, joka vahvistaa lapsen vieraantumista toisesta vanhemmasta. Olennaista on, etteivät tulkintavaikeudet johda vieraannuttamisen tai aiheettoman vieraannuttamissyytöksen huomioimattomuuteen.

Suomessa nähdään erotilanteissa lähtökohtaiseksi arvoksi se, että lapsella säilyy yhteys sekä isään että äitiin. Isiä tai äitejä ei tule sukupuolen perusteella kategorisoida vain avun tarvitsijoiksi tai väkivallan kohteiksi. Molempia tulee arvostaa, mikä tulisi selvästi nykyistä asianmukaisemmin huomioida myös YK:n raportissa.

Vieraannuttamissyytösten osalta olennaisinta on, että hyväksytään vieraannuttamisilmiön olemassaolo ja että maiden on yhdessä kehitettävä keinoja vieraannuttamisen ja aiheettomien vieraannuttamissyytösten todentamiseksi.

Kaikkien kannalta on tärkeintä, että lastensuojeluviranomaiset ja perheiden kanssa työskentelevät tahot osaavat auttaa sekä itsejä että äitejä ymmärtämään tahallisen ja tahattoman vieraannuttamisen ja

vieraannuttamissyöttösten vaikutukset lasten ja vanhempien hyvinvoinnille. Tavoitteena tulee olla yhdessä etsiä keinoja sille, ettei vieraannuttamista pääsisi tapahtumaan.

Helsingissä 12.12.2022

Miesjärjestöjen keskusliitto ry